

פרפראות בפרשה

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

סיון התשפ"ה
מפטיר רנני ושמחי בת ציון (זכריה ב יד)

פרשת בהעלותך

עלון פרפראות בפרשה וחיידושי תורה מ **א'** ועד **ת'** על פרשת השבוע עניינא דיומא מפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 136 פסוקים = צום, קול, ממון (בגימטריא זאת)

בפרשת בהעלותך 5 מצוות, מתוכן 3 מצוות עשה ו-2 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: פסח שני ביי"ד אייר ☑ פסח שני שיאכלו על מצות ומרורים ☑ תקיעת חצוצרות במקדש ובמלחמה. **לא תעשה:** שלא להותיר כלום מבשר פסח שני למחרתו ☑ שלא לשבור עצם מעצמות פסח שני.

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקִּשָּׁה זָהָב עַד יָרֵכָה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא פִּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה י-הוָה אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשָׂה אֶת הַמִּנְחָה. (ח ד) המנורה רומזת לתורה, ואין תורה אלא אור שנאמר (משלי ו כג) **כִּי נֵר מַצְנָה וְתוֹרָה אֹר ואמרו חז"ל (בבא בתרא כה ב) הַרְוֵצָה שִׁיחִפִּים – יְדָרִים, וְסִימָנֶיךָ מִנְוָה בְּדָרוֹם. תְּנִיָּא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹסָאִי אוֹמֵר: **שְׁלֹשׁ מִתְּנֻת טוֹבוֹת נִתְּנוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְכוּלֵּן לֹא נִתְּנוּ אֵלָּא עַל יְדֵי יִסּוּרִין, אֵלּוּ הֵן: תוֹרָה וְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַעוֹלָם הַגָּא. תוֹרָה מִצִּיּוֹן – שְׁנַאֲמַר: "אֲשֶׁרֵי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּסְרְנוּ יָהּ וּמִתּוֹרַתָּה תִּלְמְדוּנוּ". אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב: "כִּי פֶאֶשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' א-לֹהֵיךָ מִיִּסְרָךְ", וְכַתִּיב בְּתַרְיֵיהּ: "כִּי ה' א-לֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה". הַעוֹלָם הַגָּא, דְּכַתִּיב: "כִּי נֵר מַצְנָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרְךָ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר". (ברכות ה.)****

לכאורה קשה שאמרו חז"ל (ב"ב גג, א) לענין דינא הוא, הנותן בעין יפה נותן, ולמה נתנו על ידי יסורין. אלא לפי שהיסורין ממרקיין את החומר ומזככין אותו לקבל דביקות עליו, על כן באו יסורין מדוגמת המתנות, וראה בעיניך כי עול מצרים קדם לעול קבלת התורה כדי שיהיו מורגלים בעול, **כִּי עֲבַדְתָּ הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** (ויקרא כה מב) יסורי העבדות היו כדי לקבל מתנות עבודת הש"י על ידי התורה שהיא עול מלכות שמים. ו**קודם** מתנת ארץ ישראל קדם ענין טרחם במדבר, כי המדבר היה מדוגמת קדושת ארץ ישראל. רבותינו ז"ל אמרו (עירובין ב, א) המשכן אקרי מקדש, ותכף שעשו איוה חטא נענשו, כענין בירושלים שאמרו (תנחומא פנחס יג) לא לן אדם בירושלים וחטא בידו, (ישעיה א, כ) **צִדְקָה יִלִּין בָּהּ** שהוא משפט צדק, והקב"ה גבה חובו למעט מעט, לקיים (עמוס ג, ב) **רַק אֶתְכֶם יִדְעָתִי מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם. וקודם** מתנות עולם הבא מקדים לנו השם יתברך יסורין של ד' גליות, ואז (איכה ד כב) **תָּם עֲוֹנוֹךָ בַּת צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתְךָ. ובמדרש (מד"ר פר' לך לך מד כא) אברהם אבינו בחר בגליות כדי שינצלו ישראל מגיהנם ויזכו לעולם הבא, והיסורין ממרקיין. ובני עליה זוכים שרואים עולמם בעולם הזה. (של"ה)**

הא דנתנם תורה על ידי יסורין, לנסות את האדם כי יש לומד תורה לאו משום חיבתה אצלו, אלא כדי לידע מה שיש בעולם העליון והתחתון, כי התורה כולא בה, ואדם כזה אין ראוי לתת לו לב מבין להשיג אמיתות התורה. ובמה יבחן האדם אם לומד לשם שמים משום חיבתה של תורה אצלו או כדי שידע מה שיש בעולם? הנה הוא נבחן בזה, דאם מרוצה לסבול יסורין בעבור להשיג התורה, ה"ז לומד לשם שמים! ואע"פ שהשי"ת יודע לבו של אדם, מנסהו כדי להראות כונת לבבו לבית דין של מעלה ולהרבות שכרו. וכן **אָרֶץ יִשְׂרָאֵל** נתנה ע"י יסורין, לנסות את האדם אם לֵאֲכַל מִפְרִיָּהּ וּלְשָׂבוֹעַ מִטּוֹבָהּ הוא צריך, או אם בעבור קדושתה וקיום המצוות התלויות בה הוא רודף אחריה לשבת בה? ובוזה נבחנה ישראל על ידי היסורין של רבוי המסעות, אם קצים בהם שמע מינה בעבור הנאתם רוצים ליכנס לה, ואם אין קצים בהם מוכח דבעבור קיום רצונו יתברך וקיום מצותיו הם רוצים ליכנס, ולכך כיון שהולכים על פי רצון השי"ת, כי על פי יי יסעו בני ישראל וְעַל פִּי יי יִתְּנוּ (במדבר ט, ב). לכך אין קצים ברבוי המסעות. וכן **עוֹלָם הַבָּא** ששם מקום הנאת האדם במתן שכר של תורה ומצוות, ובודאי שהשכר הוא לפי ריבוי עסק התורה ומעשה המצוות, ואם האדם יש לו יסורין אינו יכול להרבות בעסק התורה והמצוות, בשביל כדי לקבל שכר וליהנות מהם פְּעוֹלָם הַבָּא ששם הוא מתן השכר, הוא קץ וצר לו ביסורין, כי בזה מתמעט שכרו. ואם הוא עוסק בתורה ומצוות לשם שמים כדי לקיים מצותו יתברך ורצונו, אם שולח לו הקב"ה יסורין ויודע ומאמין כי כך רצונו יתברך לקבל יסורין אלו, אע"פ שהוא מתמעט אצלו שכר עוֹלָם הַבָּא, אין צר לו, ואדרבה שמח הוא בזה מפני שהוא מקיים רצונו יתברך בקבלת יסורין אלו על ידי צער הגוף, ונמצא גם עוֹלָם הַבָּא המבחן שלה יהיה על ידי יסורין. (בניהו שם) **והנה ידוע מה שאמר רבותינו ז"ל** שלשה נקנים על ידי יסורין והם תורה וארץ ישראל ועולם הבא וילפי לה מקראי (ברכות ה.) ולזה אמר אַנִּי אֲמַרְתִּי אֲיֹסְרָם בְּיִסּוּרֵיךָ פְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי שִׁיתְּחַקְוּ וְרוֹעוֹתֵם לְעוֹלָם הַבָּא, כי על ידי היסורין קונין התורה קנין גמור ושלם ואז הרע יתבטל ויתהפך לצירוף וְרוֹעַ וְכִמוּ שֵׁנֵאמַר (תהלים צו יא) **אֹר זָרוֹעַ לְצַדִּיק. (בן יהוידע – עבודה זרה ד.)**

ולכאורה יקשה הא אמרו חז"ל בברכות (שם) כל העוסק בתורה יסורים בדלין הימנו, אך הדבר ברור כי כדי להשיג החכמה והתורה קודם שישגי אותה צריך לאדם להיות לו יסורים (אבות ו ד) **פַּת בְּמִלַּת תֹּאכַל** וכיוצא להשיג אותה, אבל אחר שכבר השיגה הוא זוכה שהיסורים בדלים הימנו, וזהו (תהלים כג ד) **שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעֶנְתְּךָ הִמָּה יִנְחַמְנִי. שִׁבְטְךָ** אלו היסורים שקודם שהשיג התורה, ו**מִשְׁעֶנְתְּךָ** זו התורה כמה דאת אמר (במדבר כא, יח) **בְּמַחֲקֶךָ בְּמִשְׁעֶנְתָּם** שהשיג, **הִמָּה יִנְחַמְנִי.** (עץ יוסף – שיר השירים רבה ב א)

ויצַעַק מֹשֶׁה אֶל י-הוָה לֵאמֹר **א-ל נָא רַפָּא נָא לְהָ. (יב יג)** מה הטעם שנקט משה רבינו בשם **א-ל**, ולא בשם **רוי"ה** שהוא שם **אדנ"י**, שם **אלו"ה**, שם **אלה"ם**, שם **אהי"ה**, שם **שד"י**, או שם **צבאו"ת**.

קל וחומר היא המידה הראשונה בשלש עשרה מדות התורה נְדָרְשָׁת בְּהֵן (ספרא ברייתא דרבי ישמעאל), דְּתַנִּינָא: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים עָשָׂה מֹשֶׁה מְדַעְתּוֹ, וְהִסְכִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ. הוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדְּעִתּוֹ, וּפִירֵשׁ מִן הָאֲשָׁה, וְשָׁכַר אֶת הַלְלוּתָהּ. וּפִירֵשׁ מִן הָאֲשָׁה, מֵאֵי דְרִישׁ? נֶשְׂאָה קַל וְחוֹמֵר בְּעַצְמוֹ, אָמַר: וּמָה יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא דְבָרָה שְׂכִינָה עִמָּהּ אֵלָּא שְׁעָה אַחַת, וְקָבַע לָהּ זְמַן, אָמְרָה תוֹרָה: 'הִיּוּ נְכֻנִים וְגו' אֵל תְּגַשׁוּ'. אֲנִי, שְׁכָל שְׁעָה וְשְׁעָה שְׂכִינָה מְדַבְּרַת עִמִּי, וְאִינוּ קוֹבְעֵי לִי זְמַן – עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה. (שבת פז.) שלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן מכוונת כנגד י"ג מידות של רחמים. מרים דיברה לשון הרע על משה על כך שפירש מן האישה, הוי אומר שהיא לא דרשה את הקל וחומר שנשא משה, ולכך נענשה. לכן כאשר בא משה להתפלל עליה נקט במידה הראשונה של רחמים **א-ל**, שהיא כנגד המידה הראשונה במידות התורה הקל וחומר. כדי שתבוא מידה ראשונה ותכפר על מידה ראשונה. (בן יהוידע – שבת פז, בני יששכר תשרי יב ד)

מה הטעם שאין לבנות את בית המקדש אלא ביום.

אמר אבני: מנין שאין בננו בית המקדש בליקה? שפאמר: וביום הקים את המשכן (טו ט) – ביום מקימו, בליקה אין מקימו. הטעם הוא לפי שגלות מסמלת את הלילה כשעם ישראל בגלות הוא שרוי בחשיכה ומצפה בכליון עינים לאורה של הגאולה. הדבר בא ללמדנו שלא ידחק את הקץ, וימהרו לבנות את בית המקדש בעודם שרויים בחשכת הגלות, אלא עליהם להמתין לבואה של הגאולה השלמה, שכבוד ה' יזרח כשחר ע"י אורו של משיח, ורק אז יבנה בית המקדש במהרה בימינו. (בן יהוידע – שבעות טו): כדכתיב (ישעיה נח ח) אז יפקע פשטר אורף.

שאלות

- א. ויאמרו תרק אף במלשה דבר ו-הנה הלא גם בנו דבר וישמע ו-הנה. (יב ב) תרק אף הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.
- ב. פי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל רחם בכור פל מפני ישראל לקחתי אתם לי. (ח טו) מה הטעם דכתיב נתנים נתנים בכפל לשון.
- ב. הוצאן ויקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאספו להם ומצא להם. (יא כב) לכאורה קשה וכי לא ידע משה רבינו ע"ה שיש כח ביד הקב"ה לספק צאן בקר ודגי הים לרוב.
- ג. ויאמר ו-הנה אל משה ואביה נרק נרק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחויץ למחנה ואחר תאספו. (יב יד) פרש"י - קל נחמר לשכינה ארבעה עשר יום! אלא דיו לבא מן הדין להיות פגדון. לכאורה אין זה קל וחומר שהרי ראוי לשכינה אלה אלפים מאביה.
- ד. ויאמר אלהם משה עמדי ואשמעה מה יצנה ו-הנה לכם. (ט ט) בארבעה מקומות משה רבינו נשאל דבר הלכה ושאל את פי ה'. מה הטעם שבפסח שני ובבנות צלפחד הוא שאל מיד, ואילו במקושוש ובמדף השתהה קודם ששאל.
- ה. ויאמר ו-הנה פתאם אל משה ואל אהרן ואל מרים צאו וישלשתיכם אל אהל מועד ונצאו וישלשתיכם. (יב ד) פרש"י - נגלה עליהם פתאם, והם טמאים בנדרך ארץ, והיו צועקים: 'מים' 'מים'. איתא (מנחות כז): טבול יום שנכנס לעזרה במזיד חייב כרת. כיצד נכנסו מיד לאוהל מועד והם צריכים הערב שמש.
- ו. רמז בפרשה שצריך להזכיר את שם החולה ושם אמו בתפילה לרפואה שלימה.
- ז. ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. (ט ב) היאך הספיקו אהרן ובניו להקריב הפסחים לכל ישראל, וגם קרבן חגיגה הנאכל על השובע.
- ח. כתב הרמב"ן ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים 'ראיתי במדרש, כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמר אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח'. מה טעם שקראו לימים אלו ימי חנוכה.
- ט. ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע בלתי הקרב את קרבן ו-הנה במועדו בתוך בני ישראל. (ט ז) לכאורה מה ההווה אמינא שלהם, ואיך יעלה על לבם שיקריבו הפסח ויעשוהו בטומאה, ואנוס רחמנא פטריה. והם בעצמם אמרו אנחנו טמאים לנפש אדם.
- ט. דבר אל בני ישראל לאמר איש איש פי יקנה טמא לנפש או בדרך רחקה לכם או לדתיכם ועשה פסח ליהנה. (ט י) מהו המרחק מירושלים שהיה בשעת שחיטת הפסח בשעת הנץ החמה שייחשב לו שהוא בדרך רחוקה ועליו להמתין לפסח שני.
- י. מספר הפעמים שנאמרו לויים בפרשה וכנגדם מספר הדורות משלמה עד צדקיה.
- כ. וידבר ו-הנה אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בהדש הראשון לאמר. (ט א) פרש"י - פרשה שפראש הספר לא נאמרה עד אז; למדת שאין סדר מקדש ומאוקר בתורה (ספרי טו; פסחים ו' ע"ב). ולמה לא פתח בזה? מפני שהוא גנותן של ישראל; שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא הקריבו אלא פסח זה בלבד (ספרי טז) לכאורה מה הרווח בזה שהפרשה נאמרה באיחור הרי בסופו של דבר שתי הפרשות ילמדו על ידינו והגנות תתגלה.
- ל. ויעצק משה אל ו-הנה לאמר אל נא רפא נא לה. (יב ג) איתא בחז"ל (ברכות לא.) שאסור להגביה קולו בתפלתו. וכן (שם כד:) המגביה קולו בתפלתו הרי זה מגביהי השקר. כיצד משה רבינו צעק בקול רם בתפלתו אל ה'.
- מ. ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא. (ט ו) מה הטעם דכתיב ויהי בלשון יחיד וכל הפסוק מדבר בלשון רבים.
- מ. שלושה דברים היו קשים למשה רבינו עד שהראה לו הקב"ה באצבע. וסימנך 'משה'.
- נ. ויעש פן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ו-הנה את משה. (ח א) פרש"י - להגיד שבחו של אהרן, שלא שנה (ספרי ט). לכאורה מה בא הכתוב להודיע לנו שלא שינה כלום, וכי יכול היה אהרן לשנות את מה שצוה לו הקב"ה.
- ס. ויאמר ו-הנה אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת פי הם זקני העם וישטרי ונקחת אתם אל אהל מועד והתנצבו שם עמך. (יא טז) מה הטעם שצוה להעמיד שבעים איש ולא שבעים ושנים ויהיו שש לכל שבט.
- ע. וזה מעשה המנרה מקשה זהב עד ורבה עד פרחה מקשה הוא פמראה אשר הראה ו-הנה את משה פן עשה את המנרה. (ח ד) פן עשה. כ"ן נרות עשה שלמה ב' המנורות. עשה בגימטריא שלמה. (375) (בעה"ט) מה הטעם ששמה רבינו עשה מנורה אחת בת שבעה קנים ושלמה המלך עשה שבעים נרות בעשרה מנורות.
- פ. אם יקנה נביאכם ו-הנה במראה אליו אתנדע בתלום אדבר בו. (יב ו) ואמרינו (ברכות נז): 'חלום אחד מששים לנבואה'. לכאורה קשיא מהא דשמואל פי הנה חזי קלמא בישא אמר: (זכריה יב) וחקלמות השוא ידברו. (שם נה): וכן (שם נה). שלשה צריכים רחמים: מלך טוב, שנה טובה וחקלום טוב.
- צ. והאיש משה ענו [ענין] מאד מפל האדם אשר על פני האדמה. (יב ג) כתוב בחז"ל כל מי שהוא עניו אינו מתגלגל. וסימנך צעקתו.
- ק. ותסגר מרים מחויץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים. (יב טו) פרש"י - זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעפכה למשה בששה שלף לזאור, שפאמר: ותמצב אהתו מרחק. מספר השעות שחיכו למרים, לפי שמידה טובה מרובה על מידת פורענות.
- ק. רני ושמחי בת ציון פי הנני בא וישכנתי בתוכך נאם ו-הנה. (זכריה ביד) הפטרה זו נקראת בפרשת בהעלותך וכן בשבת א' דחנוכה] מה ההבדל בין רינה לשמחה. וכן בפסוק (ישעיה נה יב) פי בשמחה תצאו ובשלום תובלון הקרים והגבעות פצחו לפניכם רנה.
- ר. ויען יהושע בן נון משרת משה מבחירו ויאמר אדני משה פלאם. (יא כח) לכאורה קשה מה הקפיד יהושע כל כך? אדרבה היה לו ליהושע לשמוח שנודעו צדקתם.
- ש. וכה תעשה להם לטהרם הנה עליהם מי תשא ותעבירו תער על כל בשרם וכסו בגדיהם והטהרו. (ח ז) פרש"י - של אפר הפרה, מפני טמאי מתים שבהם. קי"ל (ירושלמי מגילה פ"ג ה"ג) באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה, והכי קאמר לאחר שתעשה הפרה הנה עליהם מי תשא. כיצד היו הלויים שרים ביום שהוקם המשכן ורק למחרת נשרפה הפרה, והם היו טמאי מתים.
- ת. ביום ההוא נאם ו-הנה צ-באות תקראו איש לרעהו אל תמת גפן ואל תמת תאנה. (זכריה י) פירות אלו הינם משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. מה הטעם שנקט דווקא גפן ותאנה, יותר מפירות אחרים שאף בהם נשתבחה הארץ. וכן בפסוק (מ"א ה) וישב יהודה וישאל לכתח איש תמת גפנו ותמת תאנתו מן ועד באר שבע כל מי שלמה. וכן בפסוק (מיכה ד ד) וישבו איש תמת גפנו ותמת תאנתו ואין מקריד פי פי ו-הנה צ-באות דבר.

מקורות / חידודון *

- א. הריבוי שמרים נתבאה קודם שנוול משה. כמו שדרשו חז"ל (שמות טו כ) ונתקח מרים הנביאה אֶחָת אֶהָרֶן, ולא אחות משה, אלא מלמד שהתנבאה בזמן שהיתה אחות אהרן עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל. (מנחה כלולה) ב' מיעוטי, קודם יציאת מצרים ואחר יציאת מצרים. (צרוח המור)
- ג. תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו ואביו מזריע הלוֹבֵן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוח רגלים ובינה והשכל וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקב"ה נוטל חלקו וחלק אביו ואמו מניח לפניהם. (נדה לא.)
- אביו** מזריע לובן ממנו עצמות כו' ואמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר כו'. יש לכוון בזה שאמר לבן ליעקב **אף עצמי ובשרי אתה** (בראשית כט יד) דהיינו שהיה קרוב מצד אביו יצחק שממנו עצם ומצד אמו רבקה שממנה בשר. (חידושי אגדות שם)
- מה שאומר שלשה שותפין יש באדם – הקב"ה אביו ואמו, והקב"ה נותן כפלים. **מנא ליה לתלמודא הא?**
- ויש ליתן טעם בדבר לפי שהקב"ה שיתף אות אחת משמו בין כל אחת ואחת איש בתוך שמו יוד, אישה בתוכה הא, וזה י-ה, ועל כן נותן כפלים כי הוא שותף בכל אחד ואחד. (רבינו תם עה"ח)
- ד. דין סד מארבע דיניו דעלוי לקדם משה בתרין מנהון הנה משה מזריע ובתרין מנהון הנה משה מתון במסאבין דלא יכילו למעבד פסקא בנמניהון ובגין בנתא דצלפקד הנה משה מזרז מן בגלל דהנה דיני ממוז דיניהון ובמסרפא דתרף שקא קדישא ובמקוששא דחלל שפתא בנדנו הנה משה מתון מן בגלל די הו דיניהון דיני **נפשאתא** באילן ובאילן אמר לא שמעית למלפא דינא דעתידין למיקם בטר משה לקהוי זריזין דיני ממוזא ומתיניו דיני נפשאתא דלא יבקותו למימר לא שמעית ברם משה רבן אמר לא שמעית ואמר להון קומו ושמועו מה די פקיד מימרא די לכוון.
- ז. תזנהו שמואל דהו מהדרי בטר פהו למישחט, אמר להו: למה לכו לאהדורי בטר פהו למישחט? שחיטה בטר פשה! איתיהו לקמיה דעלי. אמר ליה: מנא לך הא? אמר ליה: מי פתיב "ישחט הפהון"?! "והקריבו הפהנים" פתיב, מקפלה נאילך מצנות פהונה, **מפאן לשחיטה שפשה בטר**. (ברכות לא:)
- מ. שלשה אלו שרצים מנורה חזש ראשי תיבות **שמה** כי משה רבינו ע"ה נצטער בתחלתו ואחר כך שמח בהשגתו וידיעתו בהם ולכן אמר לו (שמות לג יב) (אנכי) ידעתיך **בשם** – ראשי תיבות ב'חודש ש'רצים מ'נורה שחננתך דעת בהם להשיגם. (בן יהוידע – מנחות טט.)
- מה שנתקשה משה נרמז בשמו גם בר"ת וגם בסופי תיבות: **מנורה, שקלים, החודש**. (הגר"א)
- נ. **להגיד שבחו של אהרן, שלא שנה** – קשה וכי בכל פעם בתורה שאדם לא שינה את ציוויי של המקום הוזכר לשבח? אלא לפי שעמוד הענן היה בזכותו של אהרן. כדאמרין (תענית ט.) שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה ואהרן ומרים; ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר וענן ומן. באר – בזכות מרים, עמוד ענן – בזכות אהרן, מן – בזכות משה. לגבי אהרן לא שייך שיאמרו 'לאורה הוא צריך' שהרי עמוד הענן היה בזכותו, לפי זה יכול היה אהרן לשנות את המנורה מאחר ואין חשש שיאמרו 'לאורה הוא צריך', לכן דווקא במעשה המנורה הודגש שבחו של אהרן שעשה כדברי הקב"ה בלא לשנות מאומה אע"פ שהיה יכול לשנות. (מדריש יהונתן)
- יש לבאר שכוונת הכתוב **כאשר צנה** – הנה את משה, היינו בזמן שציוה ה'. שהרי הציווי על מעשה המנורה היה בעת הציווי על הקמת המשכן, המשכן הסתיים בכ"ה בכסליו, ואילו הדלקת הנרות היתה רק בראש חודש ניסן שהוא מס' חודשים לאחר מכן. בא בכתוב ללמדנו שמכיון שהיה אהרן מלא השתוקקות לקיים את מצות הבורא החשיב לו הקב"ה את מחשבתו הטובה כאילו כבר קיים את המצוה באותו יום שנצטווה. (ב. א. ה. דרושים)
- אהרן זכה מצד מעלתו וטיב כוונתו שתודלק המנורה העליונה על ידי הדלקתו שבכאן, ושפיר שייך לומר שלא שינה, שלא דוקא מנורה תחתונה הדליק, אלא גם מנורה עליונה הדליק, דהיינו שגרם שהושפע אור אבא לשבע גבורות של רחל. (פנים חדשות)
- היינו רבותיה** – שלא צוה לאחד מבניו שהוא כשר להדלקה שנאמר בפרשת ואתה תצוה (שמות כו כא) **יצרף אתו אהרן ובניו** אלא הוא בעצמו עשה. (מושב זקנים)
- להגיד שבחו של אהרן, שלא שנה** – שהיה בכחו ושכלו הקדוש לייחד היחודים הנוראים ואעפ"כ לא סמך על שכלו ועשה בכוונה כללית **כאשר צנה** – הנה את משה על דעתו ועל כוונתו. והנה כוונת הדלקת המנורה בבית המקדש הוא כוונת עצמות לייחד כל המאורות. והנה אהרן קדוש ה' כיוון כל הכוונות האלה בדביקות נפלאה ואעפ"כ לא נתבטלו הרגשותיו ונתן השמן במנורה ולא נשפך לחוץ וגם במעשה הרוחני לא החסיר הכוונה בדביקות. (אגרא דלה)
- שינה** בגימטריא 365 – אהרן היה באותה התלהבות כל שלוש מאות שישים וחמשה ימים בשנה שהדליק את המנורה במשך שלושים ותשע שנים כאילו זה היום הראשון. (הגר"א)
- פ. **כל תלומות הולכין אחר הפה**. נראה לי בס"ד על פי מה שכתוב בספרים **סגולה לקיום החלום שיכתבנו ויכתוב היום והשבע והחודש והשנה**, וידוע שלשה מקומות יש בגוף שנעשה בהם ג' פעולות שיש בעולם, האחד **המוח** שבו המחשבה, ואחריו **הפה** שבו פועל הדבור, ואחריו **הידיים** שבהם כח המעשה, ולזה אמר הולכין אחר הפה, רצונו לומר שיעשה בהם מעשה כתיבה בידיים שהם אחר הפה.
- ומה שאמר עשרים וארבעה פותרי תלומות היו בירושלים ופתרו תלום לאדם עשרים וארבעה פתונים וכלם נתקמו, הדבר יפלא כי ממה נפשך מן השמים הראו לו אופן אחד דוקא, ובשלמא חלומות אביו ורבה אף על פי שהיו נוסח אחד ובליילה אחת, יתכן שאביו ראה בשעה אחת ורבה בשעה אחרת, אבל כאן אדם אחד ראה חלום אחד, ויש להדחק שראה נוסח אחד כ"ד פעמים בכ"ד עתים ומזל שעה גורם. (בן יהוידע ברכות נה:)
- ר. הקפיד יהושע משום דהו"ל כתלמיד שהורה הלכה בפני רבו. (סנהדרין יז.) (רזא דמאר)
- מצינו שנענש יהושע שלא היו לו בנים** – אמר רבי לוי: כל דמותיב מלה קמיה רביה המשיב דבר בפני רבו אגיל לשאול בלא נלד, שנאמר: 'ניען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדוני משה פלאם'. וכיון שאמר דברים אלה לרבו שלא ברשות, נענש שלא היו לו בנים. והוי כמורה הלכה בפני רבו. (עירובין סג:)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
 התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת